

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VI. Commendonus pergere in Daniam iussus. Legati Concilio designati. Cardinalium creatio; & duo notatu digna de Amulio, & Aquiteiæ Patriarcha.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

esse, ut improborum pernicitiam probi non confirmarentur, detegerentur errores, veritas stabiliretur. 1561.

9 Duo quæ sæpè memorauimus capita magno animi sensu proposuit Cliuensis, concedendum videlicet esse laicis usum Calicis, & coniugium Sacerdotibus. De priori sensa quidem Catholica is præferebat in mente, sed aiebat, Id à se suis subditis interdici non posse; eius usum viginti quinque iam annos inductum à se reperiri, & complures ad hæresim pronos eo contentos fore, nec præcipites ituros. De posteriore affirmabat, A Sacerdotum intemperantia necessitatem oriri, è quibus ne quinque quidem numerabantur, qui concubinas publicas non haberent. Studuit Nuntius eius rationes soluere, quantum satis esset ad commonstrandam Decretorum consuetudinumque Ecclesiæ Catholicæ ad eum usque diem conuenientiam; non tamen tam acriter, ut per ea argumenta improbaretur tamquam minimè conueniens, minimeque probabilis relaxatio in posterum; dixitque, Ea de re in Concilio deliberatum iri: atque ita ipsius Ducis desiderio erga eas concessiones usus est, ut ipsum alliceret ad id quò eius legatio tendebat. Hortatus pariter est ad expellendum è suis ditionibus doctorem hæreticum, & ab Aula sua corruptum concionatorem. De alterius expulsionem spem fecit Cliuensis, de altero significauit, rectè eum Fide præditum. Nuntium inter dimittendum rogauit, ut se suaque Pontifici commendaret, voluitque illum è suis ædibus ad hospitium ipse deducere, atque ibi aliquanto temporis spatio cum eo colloqui. Nuntij tam quam simulacra quædam sunt, quibus nescio quid maioris venerationis præstatur, cum dignitati personæ, quam repræsentant, accedit maiestas, & quidam spiritus imaginis repræsentantis.

C A P V T VI

Commendonus pergere in Daniam iussus. Legati Concilio designati. Cardinalium creatio; & duo notatu digna de Amulio, & Aquileia Patriarcha.

1 **C**ommoranti Antuerpiæ Commendone duæ superuenerunt Romæ iussiones*: altera, ut cum ipse Naumburgo significasset, Regem Daniæ ad eum conuentum non aduenisse, ipsum in eius regnum adiret ad Concilium illi indicendum. Verum quò posset Nuntius ea iussa exequi, opus illi erat, ut prius operâ Cesaris fidem publicam obtineret. Rex Daniæ iuuentà florebat, ingenti animo præditus, ingenti que potentiâ, præsertim maritimâ, adeo.

* Litteris Borromæi Cardin.
4. Martij, quibus Commendonus responderet Antuerpiâ 3. Martij

Pars II.

K k k k

adeo.

1561. adeoque animo ingentia molitus, quam plurimis Germaniæ Dynastis sanguine coniunctus, Saxonis gener, fororis Brandeburgici filius, ac proinde à complurium spe, multoque magis à sua, Coronæ Cæsareæ destinatus, ut propterea huiusmodi Principis ad Concilium accessio plurimum instar fuisset. Sed iter videbatur difficile, ob regionis inclementiam, nec minus etiam difficilis ingressus ob domini ferociam, apertamque inimicitiam, quam ille in Sedem Apostolicam profitebatur.

† Literæ
Commendo-
ni ad Man-
tuanum Car-
din. Antuer-
piâ 5. Maij
1561.

Secundo loco Nuntio iniunctum fuit, ut perscriberet tum res à se gestas, tum gerendas, duobus Concilij Legatis, qui aberant Româ, adeoque participes illic fieri non poterant litterarum, quas ad Borromæum Cardinalem ipse scribebat. Alter ex his Legatis in Senatu promulgatus iam fuerat, nimirum Hercules Gonzaga Cardinalis Mantuanus, de cuius virtute aliqua est habita mentio, cum de postremis Pontificiis Comitibus egimus, in quo ad plurimas proprias viri dotes, familiæ auctoritas accedebat, quoniam ipsius ex fratre nepos Guillelmus Dux, erat Cæsaris gener destinatus, adeoque simul Cliviæ ac Bauariæ Ducibus affinitate coniunctus. Quare huiusmodi Legatus conferre poterat Synodo non modò regimen iudicij præstantiâ, splendoremque ditionis amplitudine, sed vigorem cognationis auctoritate. Principio conatus est pro virili Mantuanus munus declinare, quippe tam laboris certum, quam successus incertum: sed Pontifex electioni iam habitæ firmus in hæsit, & quò suavius illi redderet onus, voluit parte præmij ipsum antea-terè, donato per eos dies Purpurâ Francisco Gonzaga, filio celeberrimo illius Ferdinandi, qui Herculis frater erat.

† Acta Senatus, 14. Febr. 1561.

† 26. Februa-
rij 1561.

Mantuano destinatus id temporis fuit collega solus Puteus Cardinalis, vir Iuris Pontificij scientiâ præstans, & ob varias animi dotes supremâ dignitate dignus in antea actis Comitibus habitus, quem admodum suo loco dictum est; sed alius Legatus, cui nullus est Nuntius res à se gestas communicare, animo solùm Pontificis destinatus fuerat, in Senatu non evulgatus, quo tempore epistola, quâ id mandabatur, scripta fuit, & paucis antè diebus inter Cardinales cooptatus. Fuit hic Stanislaus Osius, Nuntius tunc ordinarius apud Cæsarem, vir magni nominis tum in Polonia, ubi natus erat, tum in Germania, ubi primas Ecclesiæ partes sustinebat, coalescentibus in eo geminis illis laudibus, quæ præ ceteris virum egregium supra conditionem humanam euehunt, vitæ sanctimoniam, & eminentiâ doctrinæ. Multis antè annis eum coegerat inuitum Sigismundus Poloniae Rex ad Culmentes Infulas suscipiendas, cui-

† Epistola
Borromæi
Card. scripta
est 4. Martij,
& legatio
commissa
est Oσιο
20 Martij,
vt in Actis
Senatus,
f 26. Februa-
rij, vt in A-
ctis Consist.

Histori
Concily
dent
pars II

1561
SIV

que operâ vsus fuerat in grauiſſimis legationibus ad Poloniae ſalu-
tem. Inde promotus Oſius ad peramplum Varmienſem Episcopatu-
m, Apoſtolico animo in ſuo tutando grege, & in ſuſtinenda Re-
ligione deſudauit: quapropter voluit Pontifex, vt ſuam ille virtu-
tem in vniuerſæ Eccleſiæ vtilitatem exerceret: eoq̄ue prius per
grauiſſimum illud Germanici Nuntij munus exercito, eiufmodi
fructus expertus eſt; tam concordēs de illius ſtudio ac virtute accla-
mationes accepit, vt nihil ipſi deſiderandum ſuperfuerit, quin eum
Præſidem Concilio daret, qui ſcientiâ illud regeret, ſanctum red-
deret probitate, exiſtimatione cohoneſtaret. Interim verò iuſſit
Oſium cum Legati poteſtate apud Ferdinandum in Germania per-
manere.

4 Et ſanè ſtudit Pontifex per eum Purpuratorum delectum Sedi
Apoſtolicæ nationum omnium benevolentiam conciliare, promo-
tis ex qualibet viris, qui virtute ac genere præcellerent, Principibus
accepti, nimirum tales, vt eorum dignitas operi ſuſcepto conduce-
ret. Elegit itaque præter Oſium, & iuniorem Gonzagam, Hiero-
nymum Seripandum, ſatis memoratum in priorē noſtræ narra-
tionis parte, multoq̄ue ampliùs memorandum in futura, qui tunc
Salernitanæ Eccleſiæ præerat: Bernardum Saluiatum, S. Populi
Episcopum, Leonis X. ſororis filium, & confanguineum Gallo-
rum Regiæ, quæ illius Purpuram à Pontifice flagitarat: Petrum
Franciſcum Ferrerium, virum nobilem ex Inſubria, Vercellenſem
Antiſtitem, in amplis adminiſtrationibus exercitum à deceſſore,
tunc verò Nuntium Venetiis: Ludouicum Simonettam, Mediola-
nenſem, Patritiâ familiâ, Piſauri Episcopum, egregium Iuriſperi-
tum, qui ſub Paulo III. interfuerat Synodo, & ſub Pio Datarij pri-
mario munere fungebatur: Antonium Perenottum, Episcopum
Atrebatenſem, famâ illuſtrem, qui eo tempore ſupremam ſerè au-
thoritatem obtinebat in Belgio: Philibertum Naldium, Bardesium,
Engoliſinenſem Episcopum, apud Pontificem Galliæ Regis Orato-
rem, qui Rex honorem Purpuræ illi impetrarat: Marcum Anto-
nium Amulium, Venetum, à nobis ſupra laudatum; qui poſt cla-
riſſimas legationes, ſuæ Reipublicæ nomine apud ſummos Princi-
pes obitas, eiufdem Orator tunc aderat apud Pontificem: Aloy-
ſium Eſtenſem, Herculis Ducis Ferrarienſis filium: Ludouicum
Madruccium, Episcopum electum, ac Principem illius vr̄bis vbi
Synodus habenda erat, ſimulq̄ue præditum promeritis hereditariis
in ſacroſanctum illum totius Eccleſiæ cœtum, à Chriſtophoro Car-
dinali magni nominis acceptis, qui adhuc viuens illi ſedem conceſ-
ferat,

1561.
g 10. Maij,
vt in Actis
Conſiſtor.

1561.

ferat, & à Pio legatione Picenâ donatus fuerat: Marcum Siricum, Altempsum, Pontificis sorore genitum, Antistitem Cassanensem electum, & prænobilem in Germania Comitum: Inicum Aualum, Aragonensem, Vastij Marchionis, clari militum imperatoris, filium: Alfonsum Gesualdum, Protonotarium Apostolicum, filium Principis Venusij: Franciscum Pacecum, cuius virtutes promerere, ut ei Purpuram Philippus Rex & postulare & impetraret, suffragantibus etiam precibus Florentinæ Ducis, & consanguinitate cum Paceco Cardinali antea defuncto, viro de ea Synodo optime merito, minusque solum fortunato ob temporum conditionem, ob quam semel visus est minus obsequens voluntati sacri sui Principis, quam profani: Ioannem Franciscum Gambaram, nobilem equitem Brixientem, Pontificæ Cameræ Clericum: Bernardum Nauagerum, Venetum, qui pariter ac Amulius multas regias legationes obierat, & tandem Romanam Paulo IV. sedente, quiq; vnâ cum ciue suo, quem nuper nominauimus, palam fecit, prudentiam politicam Christianæ pietati minimè repugnare: Hieronymum à Corregio, à nobis sæpè memoratum, qui præter inclytam nobilitatem Romanæ Sedi operam suam nauarat Nuntius apud Reges, lucemque à litterarum excellentia, morumque probitate sibi compararat.

h Constat ex litteris Amulij ad Senatū, 31. Augusti, & 22. Februarij, aliisque, vsque ad hanc creationem: & post eam in alijs Secretarij Veneti ad Rempubli- cam, vsque ad 8. Martij.

Res accidit in hoc Patrum delectu digna planè, quæ memoretur^h, quippe ob admirationem iucunda, ex documento conduci- bilis, & à nostro argumento non aliena. Veneta Respublica Pontifici commendauerat Ioannem Grimandum Aquileiæ Patriarcham, Antonij suæ patriæ Principis nepotem, cui Dominicus patruus, & Marinus frater fuere, spectatissimi Senatus Apostolici Patres; atque hisce sanguinis ornamentis propria ipsius viri accedebant, ex litterarum splendore, morumque grauitate. Pontifex verò pronum semper animum ad gratificandum in eo Reipublicæ præ se tulerat, dummodò S. Inquisitionis tribunal Patriarchæ non obstaret. Et enim vsque ab anno 1547. obiectæ illi fuerant prauæ sententiæ, pro quibus Canonice, ut aiunt, purgationi subiectus fuerat: & forsitan illæ suspicionis vmbre Purpuram quoque præpedierant sedente Iulio III. in cuius mandatis, Camaiano ad Cæsarem Nuntio traditis, comperio recensitam à Pontifice Reipublicæ postulatio- nem, quò Grimandus promoueretur; & paucis post diebus conspi- cor electum ipsius loco Aloysium Cornelium, Cypri tunc Priorem, ut aiunt: sed postea Pius Quartus se benè illi affectum indicarat. Iam verò quoniam concursus ad honores, instar subtilioris aëris est qui morbos detegit, superuenere Venetiis id temporis ad supre- mum

num Fidei tribunal quædam litteræ, à Grimano iam scriptæ Vicario suo, quibus illum iubebat suggestum restituere cuidam concionatori, inde amoto ab eodem Vicario, quòd is pro concione significarat, ex Diuina prædestinatione aut reprobatione adimi potestatem hominibus perdendæ vel adipiscendæ salutis; atque in hisce litteris huiusmodi doctrinæ assentire se Grimanus indicabat. Propter eas litteras, tunc planè delatas cum Pontifex propè erat ut Patres renuntiaret, dixit Pius Amulio Oratori, Dubium esse liceretne sibi eo delectu Reipublicæ Grimanum petenti satisfacere, donec narratæ suspiciones discuterentur. Orator grauiter ex eo commotum animum præ se ferens respondit; Rempublicam id ægerrimè habituram, tum ex certa spe, quam ad eam vsque diem acceperat, tum ex causæ obiectæ titulo, perinde quasi hæretico homini decus illud commendationibus suis postulasset; simul etiam quòd eam notam in suo tam nobili ciue pateretur. Quocircà Pontifex ipsam actorum summam Oratori tradidit, permisitque ut is decemuirali Consilio illam secretò communicaret: accersiuit præterè Ghislerium Cardinalem, qui Alexandrinus ex patriæ nomine dicebatur, sacrorum Quæstorum Principem, iussitque ab eo scripturarum autographa Amulio coram se ostendi.

6 Impetrauit Amulius, ut sibi liceret Grimanum Romæ degentem commonefacere, & ad Pontificem adducere. Ibi, dum se ille purgaret, in lacrymas honesti doloris prorupit, dissertationemque de ipso argumento à se scriptam protulit, in cuius calce suam omnem sententiam Apostolicæ Sedis iudicio subiiciebat. Obtinuit tandem Orator, ut Pontifex, pridie quàm cogeretur Senatus, cœtum S. Inquisitionis haberet, vbi admissus est Patriarcha ad suam causam dicendam: sed ea defensio non tam dilucida enituit, ut omnis nebula dissiparetur. Quare Pontifex Oratori significauit, Temporum conditionem eam esse, quæ postularet in Ecclesiæ cardinibus sinceritatem non modò puram culpæ, sed suspitionis, in re tanti momenti: quin etiam si ipse Grimanum Senatui proposuisset, Cardinales tamen, ac potissimum qui Fidei Quæstiores erant, obstituros fuisse; proinde loco dignitatis consequendæ, & illi & Pontifici dedecus allatum iri. Ipse quoque Alexandrinus Cardinalis, qui colloquio intererat, denuntiavit, in eo casu fas sibi minimè futurum ea reticere in Senatu, quæ suggerenda Pontifici censuisset. Pollicitus tamen est Pius, se causam celerius maturaturum, & in eo Præsule Reipublicæ gratificaturum. Petebat saltem Orator, ut illum Pontifex in sinu, ut aiunt, seruaret. Sed hic reposuit, A se in
K k k k 3 Comi-

1561. Comitibus iureiurando fidem obstrictam, ne eam referuandi rationem, odiosissimam Collegio, usurparet; verum alio modo eius quod intendebatur, certo successui se consulturum.

Manè quo Senatus habendus erat, Pontifex Oratorem festinan-
ter accersit, iussitque in cubiculis Borromæi Cardinalis commora-
ri; interim in Senatu duos nobiles Venetos inter reliquos elegit ad
Purpuram, quorum neuter ad eam aspirabat; vterque prometteba-
tur. Hi fuere Nauagerus, supra laudatus, & antea propositus à Re-
publica vt Ecclesiæ Veronensi præficeretur, & Amulius, de quo
dixit dum ipsum Pius nominaret, *Hic est vas electionis*. Differuit
quoque de Grimano, curauitque vt singuli Patres consensum spon-
derent, vbi de ipsius innocentia constitisset; de quo alibi sermo erit.
Amulius diu repugnauit, adè vt Pontifex eum se uero præcepto ad
id compulerit. Tunc ille, Cùm ipse, inquit, ministrum ageret Re-
publicæ, Sedi Apostolicæ vel maximè obsequentis, nolle non obse-
qui, ac Purpuram suscepit. Verum Senatus Venerus non medio-
crem animi molestiam ex eo prætulit. Et sanè videbatur debuisse
Pius ab Amulij electione abstinere ob eandem causam, quæ fortal-
s ipsam impulit & animauit. Etenim cùm paucis antè mensibus
ageretur de præficiendo viro cuidam prænobili Ecclesiæ ditionis
Venetæ, & de qua peculiaris tunc esset habenda ratio ad retinendam
ibi Religionem, Pontifex ad Amulium mentem conuertit, eoque
inscio, per Nuntium rem Senatui significauit, adiecto tamen, se ni-
hil effecturum Senatu non probante. Sed fortè Nuntius iniunctam
conditionem omisit, ne successum in dubium adduceret: quapro-
pter Respublica suspicionibus stimulata, quasi Amulius rem suam
egisset, illum à legatione confestim reuocauit; quod Pontifex acer-
bè tulit, perinde ac si per sua ipse beneficia noceret. Idcirco episto-
lam suo chirographo ad Senatum scripsit, in qua iureiurando af-
firmabat, ne conscius quidem rei Amulium fuisse; simulque testa-
batur conditionem in litteris ad Nuntium appositam, eo nullo au-
ctographum Senatui proferre; demum generosam Respublicæ in-
dolem rogabat, ne plesteret innocentem. Quamobrem respondit
Senatus per summam obsequij demissionem, affirmans, Fuisse reuo-
catum Amulium non quidem ad inferendam Pontifici molestiam,
nec ad inurendam Oratori notam, sed ad eas leges custodiendas,
quibus ipsorum regimen semper perstiterat, ad emolumentum po-
tissimè Sedis Apostolicæ: verumtamen quando Pontifici placue-
rat adhibere manum illam, quæ cælum aperiebat claudebatque, ad
suam ipsius voluntatem significandam, velle se illi obsequi; idque
vt

Die 23. Se-
prembri
1560. vt ex-
stat in scri-
pturis apud
Burghetos.

vt re præstarent, Amulium, qui iam erat in itinere, regredi iusserunt, quod effectum est, ad legationem exercendam. Sed hoc ipsum factum præcedens, Rempulicam seu duriorum seu suspiciosiorum reddidit in subsequenti.

8 Porro ex electis in ea cooptatione tres Concilio Legatos addidit Pius^k, Osium de quo diximus, Seripandum, qui penè tamquam Præses interuenerat virtutis præstantiâ, cum aderat tamquam inferior cuius Episcopo, gradus conditione; ac denique Simonettam, vt accedente pariter Puteo ex superiore destinatione, par ibi esset egregium Iuris Canonici Consultorum, quemadmodum par alterum erat in Theologicis disciplinis. Quare labitur Suauis, dum narrat, agrotanti Puteo subrogatum fuisse Seripandum. Etenim non vnus Seripandus, sed simul Osium ac Simonetta in eodem Senatu ad legationem sunt destinati, & non quasi alteri deficienti suffecti, sed tamquam additi collegæ, sicuti constat ex Actis. Euenta possibilis, etiam sub aliqua similitudine veritatis, sunt instar possibilium numerorum, hoc est, supra omnem numerum: at verum vnicum est; adeoque in vtrisque temerariæ dementiæ est, confidere vt illud ipsum verum, planè ignoratum, fortuitò nanciscamur.

1561.
k 10. Martij
1561. vt ex
Actis Senatus.

C A P V T VII.

Missio, sed irrita, Martinenghi Abbatis ad Britannia Regiam. Acta Commendoni cum Episcopo Leodiensi, cum ciuitate Aquisgranensi, cum Belgij Gubernatrice, & cum Granuellano Cardinali. Male doctrinæ semina à Michaële Baio, & Ioanne Hefselio sparsa; & consilia inita de eis opprimendis.

1 Pontifex, appropinquante cogendi Concilij tempore, acceptisque responsis Catholicorum Principum Concilio consentientibus, sicut amplius infra narrabitur, Angliæ quoque Regiam ad eundem consensum inuitandam censuit. Etenim aut illa consentiret, & magni emolumenti facta fuisset accessio; aut recusaret, & euitatum fuisset illud incommodum, quod posset quispiam Pontificis aut incuriam aut neglectum inculcare. Is igitur Hieronymum Martinenghum Abbatem in Belgium misit, cum mandatis, vt ibi securitatis fidem opperiretur^a, ipsi ab Oratore Hispaniæ, apud Angliæ Regiam degente, obtinendam: eaque impetratâ ultra pergeret; sed hospitium nec apud Oratorem, nec apud alium quempiam acciperet, solusque Regiam adiret, ne quod præberetur indicium,

^a Primum auctographum mandatorum apud me est.